

Säg, skriv och läs

Bokstavskort, ord och de första meningarna i liten grupp, för F–2

Skrivning · F–2 · 30 minuter per pass, tre pass i veckan · En till fyra elever

Du säger en mening, och eleven säger den igen, bygger den med bokstavskort och läser det hen har byggt. Först bygger gruppen ord, sedan meningar på två till fem ord och sist egna meningar, och eleven skriver också med penna. Insatsen är för elever i F–2 som kan bokstävernas ljud men inte kommer igång med att skriva.

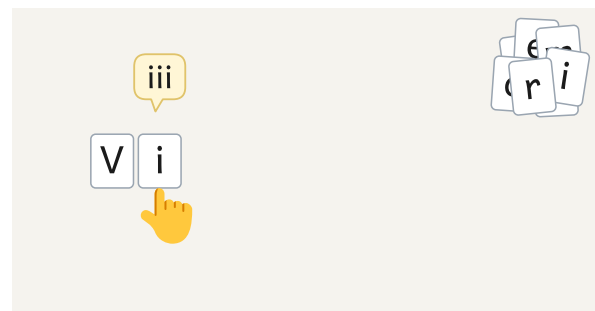
Område	Skrivning	Årskurs	F–2
Format	liten grupp, enskilt	Tid	30 minuter per pass, tre pass i veckan
Period	Omkring åtta veckor	Grupp	En till fyra elever
Uppdaterad	28 oktober 2026		
Material	bokstavskort, ordbildskort, namnkort, elevens skrivbok, miniwhiteboard, skrivkort Bas · allt material under Materialet		

Så gör eleven

Fyra bilder ur filmen om Säg, skriv och läs: eleven säger meningen igen, bygger den ord för ord med ett fingers mellanrum och läser från början. Filmen på metodens sida visar samma sak i rörelse.

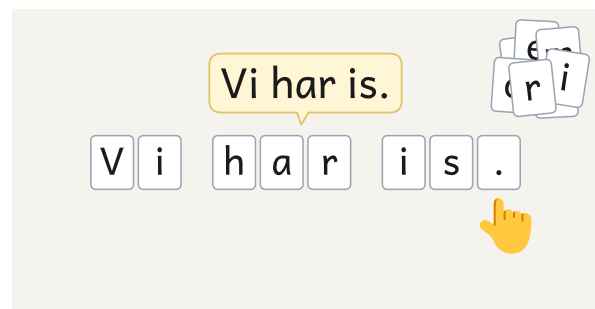
1 • Säg: eleven säger meningen igen och räknar orden.

2 • Skriv: eleven bygger det första ordet ur högen.

3 • Läs: eleven läser från början efter varje ord.

4 • Läs: eleven läser hela meningen med fingret under.

Säg, skriv och läs är en insats för elever i F–2 som kan bokstävernas ljud men inte kommer igång med att skriva. Eleven säger ett ord eller en mening, bygger det med lösa bokstavskort och läser det hen har byggt, om och om igen, tills rörelsen sitter och eleven börjar skriva själv. Rörelsen kommer ur boken *Skriv!* (Fohlin och Wilson, utkommer 2027), där den är kärnan i den första skrivundervisningen.

Mitt på bordet ligger en hög med bokstavskort, små bokstäver att bygga med, och bredvid den en liten hög med stora bokstäver, punkter och frågetecken. Varje elev bygger på sin rad, på bordet framför sig, och har ett namnkort och en skrivbok. Ordbilderna, vanliga ord som inte stavas som de låter, ligger också på bordet. Du har listorna med orden och meningarna i handen, och en miniwhiteboard där du skriver det du visar.

Du visar först rörelsen med dagens första mening och tänker högt. Sedan säger du nästa mening ur listan, och eleven säger den igen och räknar orden på fingrarna innan hen bygger. Hen lägger ett kort för varje ljud, ord för ord med ett fingers mellanrum, och läser från början efter varje ord. Korten tar bort det tunga i att forma bokstäverna, så att eleven orkar höra ljuden och hålla kvar meningen. När eleven läser, ser hen om det som ligger är det hen ville säga. Sist i passet byter eleven ett ord, så att meningen blir hens egen, och grannen läser den högt.

Första veckan bygger gruppen ord. Sedan blir det meningar på två, tre, fyra och fem ord, och ungefär varje vecka kommer en ny ordbild. I vecka 2 kan det låta så här: du säger "Ola ler.", alla säger meningen igen och räknar två ord på fingrarna, och var och en bygger Ola, ett fingers mellanrum, ler och punkten. När rörelsen sitter, omkring vecka 3, provar eleven att skriva sin mening i skrivboken med pennan, och korten finns kvar. Är eleven redo, skriver hen de två sista veckorna egna meningar om något som har hänt eller efter ett skrivkort. När insatsen slutar följer skrivboken med till klassen, där eleven skriver en mening om dagen.

Så fungerar insatsen

Insatsen är för en till fyra elever, 30 minuter tre gånger i veckan i omkring åtta veckor. Varje pass har fyra delar: Startorden, Jag visar, Dagens meningar och Min mening. I varje del gör ni samma rörelse: säga, bygga och läsa från början. Listan växer från ord till meningar på fem ord, och sist skriver eleven egna meningar. När rörelsen sitter provar eleven att skriva med penna. I varje pass ser du om eleven får med ljuden, orden och mellanrummen. Före insatsen, efter vecka 4 och efter vecka 8 visar Skrivkollen, en kort kartläggning med varje elev, vad eleven skriver på egen hand.

Så sätter du ihop gruppen

Insatsen är för elever i F–2 som kan ljuden till de flesta bokstäverna och kan dela upp och sätta ihop ord med tre ljud, men som inte kommer igång med att skriva. Den som ännu inte kan bokstävernas ljud eller inte hör ljuden i ord börjar i Ljudlek i grupp. Den som har svårt att säga en hel mening behöver också arbeta med det muntliga språket, och i insatsen säger du meningen först, så att hen inte behöver hitta på den. Gruppen är en till fyra elever som skriver på ungefär samma nivå, och en elev ensam går lika bra.

Tre saker att hålla fast vid

Låt eleven säga meningen igen och räkna orden innan hen bygger, så att meningen finns kvar medan hen skriver. Låt eleven läsa det som ligger, med fingret under: så upptäcker hen själv ett ljud som fattas. Bekräfta först det som stämmer, fråga sedan efter nästa ljud och låt eleven hitta resten.

Ett pass på 30 minuter

Passet har samma fyra delar varje gång, och korten går tillbaka i högen efter varje ord och mening, utom den sista meningen. Här står ett pass med meningar. Vecka 1 är det ord i passets alla delar. I Jag visar skriver du ett ord ur dagens ordgrupper i tabellen Orden. I Dagens meningar bygger var och en omkring sex ord ur samma ordgrupper. I Min mening bygger eleven ett eget ord som hen vill skriva, grannen läser det, och du skriver det i skrivboken. Ordbilderna börjar vecka 2. Den som är klar före de andra får fyra

bokstavskort i blandad ordning, bokstäverna i ett ord ur tabellen Orden. Hen flyttar dem och läser tills hen hittar ett ord. Är gruppen klar före tiden, gör alla det eller läser ur skrivböckerna för varandra.

Före första passet får varje elev ett namnkort och en skrivbok. Namnkortet är en remsa med elevens namn, lika hög som bokstavskorten, och kamraterna kan lägga in den i sina meningar. Skrivboken är ett skrivhäfte med stödlinjer och elevens namn på, och varje sida får en mening och ett datum.

Startorden 0–5 min	Jag visar 5–9 min	Dagens meningar 9–22 min	Min mening 22–30 min
Enskilt · var och en bygger sina ord	Läraren visar · gruppen säger med och räknar	Enskilt igen · var och en bygger meningen	I par · grannen läser högt

Del	Rutinen i 4 delar	Så leder du det
Före passet	Lägg högen med bokstavskort och den lilla högen med stora bokstäver, punkter och frågetecken mitt på bordet, eller till varje par när eleverna är fyra. Lägg fram namnkorten, skrivböckerna, miniwhiteboarden och från vecka 2 ordbildskorten. Skriv i snabbmallen steget och det du lyssnar efter hos var och en.	
Startorden 0–5 min	1. Var och en bygger två ord, och sist två ordbilder eller en ny, som i tabellen Ordbilderna.	Säg ordet. <i>”Säg det långsamt. Vad hör du först?”</i> Alla bygger det från vänster och läser med fingret under. Skriv sist ordet på miniwhiteboarden, och eleverna jämför.
Jag visar 5–9 min	2. Du skriver dagens första mening på miniwhiteboarden och tänker högt. En gång i veckan gör du ett fel med flit.	Säg meningen två gånger och fråga: <i>”Hur många ord är det?”</i> Skriv ord för ord med ett fingers mellanrum, och läs från början efter varje ord.
Dagens meningar 9–22 min	3. Var och en bygger två eller tre meningar ur listan, och den sista ligger kvar.	Säg meningen. <i>”Säg den igen. Hur många ord?”</i> Alla bygger ord för ord och läser från början efter varje ord. Lyssna på en i taget. Skriv sist meningen, och eleverna jämför.
Min mening 22–30 min	4. Eleven byter ett ord i sista meningen. Grannen läser den nya meningen. Står den inte redan i skrivboken, skriver ni sist in den där och jämför med raden.	Eleven viskar sin mening till dig. <i>”Kan din granne läsa den?”</i> Ni ser om något fattas. Säg vad som fungerar och ge ett litet tips framåt.
Efter passet	Du skriver i snabbmallen vilka ljud och ord som var svåra, och om gruppen stannar i steget eller går vidare.	

Lektionskort: niclasfohlin.se/stodundervisning/sag-skriv-och-las-lektionskort.pdf

Min mening: grannen läser högt

Fyra bilder ur filmen om Min mening, sist i passet: eleven byter ett ord i den sista meningen, grannen läser den högt, läraren säger vad som fungerade och ger ett tips framåt, och eleven skriver meningen i skrivboken när hen har börjat med pennan. Filmen på metodens sida visar samma sak i rörelse.

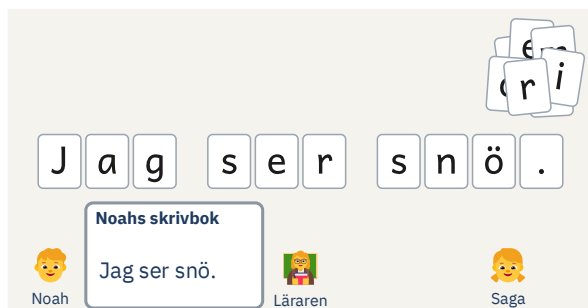
1 • Noah byter Ola mot snö och viskar till läraren.

2 • Saga läser meningen högt, utan att ha hört den.

3 • Läraren säger vad som gick bra och ger ett tips framåt.

4 • Noah skriver meningen i skrivboken.

Arbetsform: enskilt, läraren visar, enskilt igen, i par

Arbetsformen för varje del står i Ett pass på 30 minuter. När gruppen är en enda elev, viskar eleven inte meningen till dig. Du läser raden exakt som den ligger, och sedan säger eleven vad hen ville skriva. En gång i veckan kan klassläraren läsa skrivboken. Vill eleven inte visa sin mening för grannen än, läser du raden i stället.

Perioden: från ord till egna meningar

Gruppen tar nästa steg när ingen elev tappar ett ord eller ett mellanrum, och var och en läser tillbaka det hen har byggt. Har ni väntat en vecka på samma elev, går ni vidare ändå. Den eleven bygger då en kortare variant av gruppens mening, till exempel "Vi äter mat." när de andra bygger "Vi äter mat ute." Tappar hen inte längre ett ord eller ett mellanrum, bygger hen hela meningen som de andra. I första steget, med bara ord, går gruppen vidare när de flesta orden ligger rätt på första försöket två pass i rad. Stegen och veckorna är förslag, och en säker grupp kan ta två steg på en vecka. Den tar ändå varje lista med en ordbild. Med två pass i veckan tar ni tre ordgrupper per pass i vecka 1 och sedan färre meningar ur varje lista, så att ni hinner veckans listor. Rörelsen sitter när eleven bygger ord för ord och läser från början efter varje ord utan att du påminner.

Steg	Listan	Det eleven tar över
Ord, vecka 1	Tabellen Orden, från Två ljud till Konsonantmöte sist, omkring två ordgrupper per pass	Eleven bygger ett eget ord i Min mening, och du skriver det i skrivboken
Två ord, vecka 2	Tabellen Meningarna, Två ord med "jag" och Två ord	Eleven byter ett ord, och du skriver meningen i skrivboken

Steget	Listan	Det eleven tar över
Tre ord, vecka 3	Tabellen Meningarna, Tre ord med <i>"hon"</i> och Tre ord	När rörelsen sitter prövar eleven att skriva med penna. Hen säger varje ord långsamt, skriver det, läser det och jämför med raden
Fyra ord, vecka 4–5	Tabellen Meningarna. Vecka 4: Fyra ord med <i>"och"</i> och Fyra ord. Vecka 5: Fyra ord och Fyra ord med <i>"det"</i>	Du säger bara meningen, och eleven säger den igen och räknar orden själv. I Min mening byter eleven två ord, eller säger en egen mening som börjar som den dikterade
Fem ord, vecka 6	Tabellen Meningarna, Fem ord med <i>"en"</i>	En elev kan visa i Jag visar: du säger dagens första mening, och eleven skriver den på miniwhiteboarden och tänker högt. Den som skriver med penna prövar med raden täckt
Ett ljudstridigt ord, vecka 7	Tabellen Meningarna, Ett ljudstridigt ord, på en lapp, och ordbilden <i>"med"</i>	Eleven gör en egen mening i Min mening, som du i Jag visar. Den som har börjat med pennan skriver den direkt
Egna meningar, vecka 8	Två egna meningar per elev, i stället för listan	Eleven skriver egna meningar, och skrivboken går till klassen

Från vecka 6 bygger var och en två meningar i Dagens meningar, och den sista ligger kvar. Från vecka 7 visar du en egen mening i Jag visar, om något du har gjort eller efter ett skrivkort, och tänker högt medan du väljer den: "Jag ska skriva: Jag åt is med mamma." Den som har börjat med pennan skriver sin egen mening direkt i skrivboken: hen säger den igen, räknar orden, skriver ord för ord och läser från början efter varje ord. Fastnar hen på ett ord, finns bokstavskorten kvar. I vecka 8 gör var och en två egna meningar på samma sätt i Dagens meningar, med pennan eller med bokstavskorten, och läser dem för dig i stället för att jämföra med miniwhiteboarden. I Min mening läser grannen den sista meningen. Står den inte redan i skrivboken, skriver ni in den där. En grupp som inte är redo för egna meningar stannar i sitt steg, och Skrivkollen efter vecka 8 avgör om eleven får en period till.

Exempel: så går ett pass till

Gruppen:

fyra elever i åk 1, vecka 4, första passet med fyra ord, då ordbilden "och" kommer. Eleverna är Saga, Noah, Ella och Hugo.

Startorden. Läraren säger stol. Alla säger det långsamt, och var och en bygger. Hugo lägger s, o och l. Läraren säger: "Du hörde /s/, /o/ och /l/. Säg det långsamt igen. Hör du något mellan /s/ och /o/?" Hugo hör /t/ och lägger in t. Sist lägger läraren fram veckans nya ordbild. Alla bygger den efter kortet och säger vad som inte låter som det står: o låter som å, och ch låter som k. När läraren har vänt kortet, bygger de ordet utan att titta.

Jag visar. Läraren säger: "Jag ska skriva: Ola och Lisa ler." Hen skriver på miniwhiteboarden och tänker högt: "Fyra ord. Ola, med stort O. Ett finger. Och, ordbilden." Lisa skriver läraren utan s, med flit, och läser: "Lia? Vad saknas?" Saga säger /s/.

Dagens meningar. Den tredje meningen är "Hon och Omar vilar." Alla säger den igen och räknar fyra ord på fingrarna. Ella bygger Honoch utan mellanrum. När hon läser från början med fingret under, ser hon att det

blev ett ord där hon sa två, och lägger ett finger emellan. Efter tre meningar har alla jämfört sina rader med meningen på miniwhiteboarden.

Min mening. *"Hon och Omar vilar."* ligger kvar. Noah tar bort *"vilar"*, bygger *"läser"* och viskar till läraren: *"Hon och Omar läser."* Saga läser Noahs rad högt utan att ha hört meningen, och läraren säger: *"Saga kunde läsa den, för du gjorde mellanrum. Nästa gång kan du byta två ord."* Sist skriver Noah meningen i skrivboken, läser den och jämför med raden.

Efteråt noterar läraren: Hugo tappar t i konsonantmöten, och Ella glömmar mellanrummet före *"och"*. Nästa pass stannar gruppen i samma steg, och i Startorden bygger alla två ord med konsonantmöte.

När eleven fastnar

Vänta tre sekunder och ge minsta möjliga stöd först. Fastnar flera på samma ljud, säg ordet i kör och ta ord med det ljudet i Startorden nästa pass. [Lässtrategier](#) är ett A4 på metodens sida med strategierna för ordet och meningen, som du har nytta av i Min mening, när grannen läser elevens mening högt.

Lässtrategier: niclasfohlin.se/lasstrategier

Fråga alltid först:

Vad hör du?

Gå uppför stödtrappan i stunden. Ge inte nästa stöd förrän eleven har provat det förra:

1. Säg ordet igen, långsamt, och dra fingret under raden medan ni säger det.
2. Bekräfta ljuden som stämmer och fråga efter det som fattas: "Vad hör du mellan /k/ och /l/?"
3. Gör uppgiften mindre: eleven väljer mellan två kort, som e och o.
4. Säg bara ljudet som fattas: eee, eller /t/ kort och utan ö.
5. Bygg ordet tillsammans, och låt eleven bygga det själv efteråt.

Till sist bygger och läser eleven själv.

Lyssna efter

Bekräfta först det som stämmer, och låt sedan eleven försöka igen. [Skrivstrategier](#) är ett A4 på metodens sida. Där står strategierna för ordet och meningen, och fler för när eleven skriver texter.

Skrivstrategier: niclasfohlin.se/skrivstrategier

Det eleven gör	Det som händer	Så gör du
mr för mor	Vokalen faller bort	"Du hörde /m/ och /r/. Vad hör du mellan dem?"
tol för stol	Ett ljud i konsonantmötet faller bort	"Säg det långsamt. Vad hör du först?"
sdol för stol	Eleven hör d efter s	"Vi skriver t efter s, fast det låter nästan som d."
ess för s	Eleven säger bokstavens namn	"Hur låter den? Sss."
sol när det ligger sl	Eleven läser det hen ville skriva	"Läs det som ligger, med fingret under."
Olaler.	Orden flyter ihop	"Läs från början. Hur många ord?"
ola ler.	Stor bokstav saknas	"Var börjar meningen? Ta en stor bokstav ur den lilla högen."

Det eleven gör	Det som händer	Så gör du
"åk" för "och"	Eleven bygger ordbilden som den låter	Visa ordbilden: "Vad låter inte som det står?"
Bygger direkt, eller frågar "Vad skulle jag skriva?"	Eleven har inte sagt meningens igen	"Vad gör du först?" Vänta. Minns eleven inte meningens, säg den och räkna orden tillsammans.
"Hunden."	Eleven säger ett ord i stället för en mening	"Vad gjorde hunden?" Kommer eleven inte på något, fråga vad hen gjorde i går.
Vill skriva "springer"	Ordet går inte att bygga ljud för ljud	Bekräfta ljuden eleven hör, och skriv ordet på en lapp.
Stannar med pennan och frågar hur b ser ut	Att forma bokstaven tar all kraft	Peka på b i raden. Låt eleven följa det med fingret och sedan skriva det.

Var hittar du orden och meningarna?

Orden och meningarna står i tabellerna Orden och Meningarna, i den ordning gruppen tar dem. Alla står också på Lektionskortet, ett A4 med passet och orden på framsidan och meningarna på baksidan. Du hämtar det med knappen Lektionskort, bredvid Öppna lathunden och efter passets tabell, och laminerar det. Ta listorna uppifrån och hoppa över ett ord med en bokstav som gruppen inte kan än. Räcker inte listan, byter du ett ord i en mening som gruppen redan har haft.

Till de två sista veckorna finns skrivkort på sidan [Ta fram ett skrivkort](#), som hör till metoden Kortskrivning: skriv varje dag. Välj nivån Bas, slumpa fram ett kort och visa det på en skärm eller skriv ut det.

Ta fram ett skrivkort: niclasfohlin.se/skrivkort

Tre krav gäller ord och meningar du väljer själv:

Kända ord	Ljudenliga	Inga provord
Eleven vet vad orden betyder	En bokstav för varje ljud, utom ordbilderna	Inga ord ur Skrivkollen, ljudkollen eller skolans diktamen, utom småorden

Orden

Här står orden till Startorden, vecka 1 och övningen med fyra kort, från lätt till svårt. Alla är ljudenliga: varje ljud har en bokstav, och varje bokstav låter som den brukar.

Ordgrupp	Orden
Två ljud	ro, se, le, ni, is, vi, så, ål, rå, nu, sy, ny
Tre ljud att dra ut	sol, mos, mor, ler, vin, fel, mål, nål, mäs, mus, hår, säl, räv
Tre ljud med klusil	mat, pil, rep, tak, kål, duk, kul, båt, ben, gul, tåg, nöt, lök
Två stavelser	sola, mosa, mera, lila, vila, visa, leta, mata, tala, måla, kaka, duva, hare, läsa
Konsonantmöte först	svan, tre, klo, krok, blå, blad, bro, brev, grå, snö, sten, stol, stor, stå, sko, spik, skal
Konsonantmöte sist	salt, film, fisk, mask, kalv, sand, vild, vind, land, hand, hals, tält

Säg vad ett ord betyder första gången, och sätt det i en mening. Säg b, d, g, k, p och t korta, utan ett ö efter. I Startorden tar du ord ur den ordgrupp där eleverna fortfarande fastnar. I Startorden i insatsens första pass tar du ord med två ljud.

Meningarna

Här står meningarna du säger, i en eller flera listor för varje steg och i den ordning gruppen tar dem. Alla ord är ljudenliga utom ordbilderna, och i den sista listan har varje mening ett ljudstridigt ord.

Listan	Meningarna
Två ord med "jag", vecka 2	Jag ler. Jag läser. Jag åker. Jag vilar. Jag målar. Jag äter.
Två ord, vecka 2	Ola ler. Lisa rör. Vi åker. Ali syr. Mira läser. Elin målar. Omar vilar. Vi äter.
Tre ord med "hon", vecka 3	Hon har is. Hon läser mera. Hon ser Omar. Hon tar kaka. Hon åker båt. Hon vilar nu.
Tre ord, vecka 3	Ola ser Lisa. Vi har is. Vi äter mat. Ali tar mos. Mira läser mera. Elin ser snö. Jag ser Ola. Jag har mos.
Fyra ord med "och", vecka 4	Ola och Lisa ler. Ali och jag läser. Lisa och Ali åker. Hon och Omar vilar. Mira och Elin målar. Ola och Ali rör. Elin och jag vilar. Ali och Mira åker.
Fyra ord, vecka 4–5	Vi äter mat ute. Ola ser Lisa le. Vi vilar i solen. Hon ser vita hus. Jag åker båt nu. Mira har tre bär. Ali ser tre sälar. Elin tar mos nu. Mira målar tre hus.
Fyra ord med "det", vecka 5	Det är mat nu. Det är snö ute. Det är fika nu. Det är is ute. Det är sol ute. Det är ny snö. Det är film nu.
Fem ord med "en", vecka 6	Vi ser en säl ute. Ola har en blå duk. Lisa målar en stor båt. Jag ser en svan ute. Det är en stor hare. Ali ser en grå mås. Elin ser en röd räv. Lisa har en blå mask.
Ett ljudstridigt ord, vecka 7	Ola rör med pappa. Mamma åker båt. Vi ser sju båtar. Hon ser fyra hjul. Det är ljust ute. Elin vilar med en docka. Lisa äter ägg. Mira lagar mat i köket. Jag åker med mamma. Ola målar lejon.

Säg r tydligt, som i är, har, ser och målar, också när nästa ord börjar med s eller t. Byt gärna ett namn mot ett namn i gruppen: eleven bygger namnet när det stavas som det låter, och annars lägger hen namnkortet i raden. Det ljudstridiga ordet är ett av de här nio: pappa, mamma, sju, hjul, ljust, docka, ägg, köket och lejon. Före passet skriver du ordet i varje mening på en lapp till varje elev, med stor bokstav när det står först i meningen. Eleven lägger lappen med ordet i raden och säger vad som inte låter som det står, till exempel att mamma har två m fast man hör ett.

Ordbilderna

Ordbilderna är sex vanliga ord som inte stavas som de låter. Första passet med en ny ordbild och dess lista bygger eleven två ord i Startorden och sist den nya: hen ser ordet, säger det, bygger det och säger vad som inte låter som det står. Sedan vänder du ordbildskortet, och eleven bygger ordet utan att titta, eller skriver det längst bak i skrivboken när hen har börjat med pennan. I passen utan ny ordbild ligger ordbildskorten med ordet nedåt. Eleven bygger veckans ordbild och en av de förra, vänder sedan korten och ser om orden

stämmer. I vecka 2 finns ingen av de förra, och då bygger eleven tre ord före veckans ordbild. Listan Fyra ord med "det" börjar i veckans andra pass i vecka 5. Till dess är veckans ordbild fortfarande "och".

Ordbilden	Det som inte låter som det står	Kommer med listan
jag	g hörs inte	Två ord med "jag"
hon	o är kort, fast det bara står ett n	Tre ord med "hon"
och	o låter som å, och ch låter som k	Fyra ord med "och"
det	t hörs inte	Fyra ord med "det"
en	e låter som ä och är kort, fast det bara står ett n	Fem ord med "en"
med	d hörs inte	Ett ljudstridigt ord

Vecka 8 väljer varje elev också ett eget ord som inte stavas som det låter. Du skriver det på en lapp, och eleven lär sig det på samma sätt som de andra, som veckans ordbild.

Följ upp effekten

Visa eleven i hens egna meningar vad hen kan nu. Efter vecka 8 avslutar du insatsen om eleven får 10 av 10 för mellanrum och tecken och minst 19 av 21 ljud i Skrivkollens meningar och läser båda som de står. Då följer skrivboken och sidan Till klassläraren med till klassen. Får eleven inte fler ljud rätt i Skrivkollen efter vecka 8 än före insatsen, tar du upp det med elevhälsan. Annars får eleven en period till på fem veckor, från steget Fyra ord till egna meningar, och sedan gör du Skrivkollen igen. När eleven inte samma gräns då heller, tar du upp det med elevhälsan.

Före insatsen	Gör Skrivkollen: tio ord, två meningar, sex ordbilder och en egen mening. Eleven får en poäng för varje ljud i rätt ordning, så att sl för sol ger två av tre. Eleven får en poäng för varje mellanrum, stor bokstav och punkt i meningarna. Hen får också en poäng för varje mening som hen läser som den står. Får eleven under hälften av ljuden i orden, gör du ljudkollens uppgift 4 och 6 i Ljudlek i grupp. Klarar hen inte båda, börjar hen där.
I passet	Säger eleven ordet eller meningen igen själv, får hen med ljuden, orden och mellanrummen, och läser hen det som ligger?
Efter vecka 4	Gör Skrivkollen utan ordbilder och skriv poängen som före. Får eleven inte fler ljud rätt än före, gör du ljudkollens uppgift 4 och 6 i Ljudlek i grupp. Klarar hen inte båda, byter hen till Ljudlek i grupp. Klarar hen båda, får Startorden ord med de ljud hen tappade.
Efter vecka 8	Gör hela Skrivkollen och skriv poängen som före, också för de lästa meningarna. Eleven läser skrivbokens första och sista sida för dig.
Två veckor efter	Du och klassläraren läser skrivboken: skriver eleven en mening om dagen? Gör hen inte det, bestämmer ni en fast stund för det.

Mål: vad eleven ska kunna efter insatsen

Det övergripande målet är att eleven ska kunna skriva det man säger, ord för ord, och läsa det.

Efter insatsen ska eleven kunna:

☐ säga en mening, säga den igen och räkna orden innan hen skriver	☐ skriva ljudenliga ord med en bokstav för varje ljud, i rätt ordning
☐ skriva meningar på tre till fem ord med mellanrum, stor bokstav och punkt	☐ läsa tillbaka det hen har skrivit och ändra det som inte stämmer
☐ skriva de sex ordbilderna utan att titta	☐ skriva en egen mening om något hen har varit med om

Snabbmall

Bladet gäller veckans tre pass. Före passet skriver du vad eleverna ska lära sig i dag. Efter passet skriver du det du såg, och steget och orden till Startorden nästa gång. De första tre veckorna kryssar du det som ska med.

SNABBMALL · Säg, skriv och läs			
Vecka _____		Eleverna _____	
Passen			
Pass	Före: det eleverna ska lära sig i dag Steget, och det du lyssnar efter hos var och en.	Efter: det jag såg, till exempel tol för stol	Nästa gång
1 Datum			
2 Datum			
3 Datum			

Det här ska med i varje pass Kryssa efter passet de första tre veckorna.			
Pass	1	2	3
Varje elev sa ordet eller meningen igen innan hen byggde.	☐	☐	☐
Eleverna läste det som låg, med fingret under.	☐	☐	☐
Jag bekräftade först det som stämde och frågade: "Vad hör du?"	☐	☐	☐

Sist i veckan Läs raderna och kryssen ovanför.	
Det här gör eleverna själva nu som de inte gjorde förut	→ Jag tar med mig in i nästa vecka

Gruppen tar nästa steg när ingen tappar ett ord eller ett mellanrum och alla läser tillbaka det de har byggt. I första steget, med bara ord, går gruppen vidare när de flesta orden ligger rätt på första försöket två pass i rad.

Checklista före insatsen

- ☐ Skrivit ut, laminerat och klippt bokstavskorten, ett ark med små bokstäver per elev och ett med stora bokstäver och tecken per två elever
- ☐ Skrivit ut, laminerat och klippt ordbildskorten
- ☐ Skaffat en miniwhiteboard och lappar, och en penna per elev
- ☐ Skrivit namnet på ett namnkort och en skrivbok per elev
- ☐ Skrivit ut Lektionskortet på båda sidor och laminerat det
- ☐ Gjort Skrivkollen med varje elev före första passet

Kort om grunden

I studier i de första skolåren stavade, avkodade och skrev elever i riskzonen för läs- och skrivsvårigheter tydligt bättre när de fick bygga ord med lösa bokstäver och skriva dem (Weiser och Mathes, 2011), och att skriva ord gör också att eleverna läser bättre (Graham och Hebert, 2010). I åk 1 var det muntliga språket, arbetsminnet och stavningen det som betydde mest för hur eleverna skrev (Kim och Schatschneider, 2017), och därför säger eleven meningen och räknar orden innan hen bygger. Barn i förskoleklass som skrev de ljud de hörde och fick återkoppling lärde sig läsa fler ord än barn som bara övade på att höra ljuden (Ouellette och Sénéchal, 2008). Elever i åk 1 som skrev orden för hand stavade bättre än de som lade dem med lösa bokstäver (Cunningham och Stanovich, 1990), och därför prövar eleven att skriva med penna så snart rörelsen sitter, omkring vecka 3. Barn i förskoleklass lärde sig bättre att läsa ord som inte stavas som de låter när de skrev dem efter förlagan än när de bara tittade på dem och sa dem (Colenbrander m.fl., 2022).

Bygger på [Fohlin och Wilson, Skriv! \(utkommer 2027\)](#), Weiser och Mathes (2011), Graham och Hebert (2010), Kim och Schatschneider (2017), Ouellette och Sénéchal (2008), Cunningham och Stanovich (1990) och Colenbrander m.fl. (2022).

Bilderna i filmerna: Fluent Emoji, © Microsoft Corporation, MIT-licens.

Material

Här finns lektionskortet, bokstavskorten, ordbildskorten, Skrivkollen och sidan Till klassläraren. Skriv ut bokstavskorten och ordbildskorten på tjockt papper, laminera dem och klipp isär dem. På sidan Till klassläraren fyller du i de två sista raderna för varje elev.

Elevens material står i Andika, ett gratis typsnitt från SIL som är gjort för att vara lätt att läsa. Ladda ner det på software.sil.org/andika och använd det när du gör egna kort och blad.

Bokstavskorten

Varje elev får ett ark med små bokstäver. Ett ark med stora bokstäver, punkter och frågetecken räcker till två elever, så tre elever behöver två ark. Båda arken har hela alfabetet, och de bokstäver som behövs mest finns flera gånger. Vecka 1 räcker de små. Skolans egna bokstavsbrickor går också bra, om de har små bokstäver och å, ä och ö, och en mening på fem ord ryms framför varje elev.

Till läraren · Bokstavskorten	
Högen	Lägg de små bokstäverna i en hög mitt på bordet och bred ut dem med bokstaven uppåt, så att alla syns. Lägg de stora bokstäverna och tecknen i en liten hög bredvid. Är eleverna fyra, sitter de två och två, och varje par har en hög och en liten hög.
Upp och ner	Visa eleverna att u blir n, b blir q och d blir p när kortet ligger upp och ner.
Saknas en bokstav	Skriv den på en lapp.

a	a	a	a	b	c
d	e	e	e	e	f
g	h	i	i	i	j
k	k	l	l	m	n
n	o	o	p	q	r
r	r	r	s	s	t
t	t	u	v	w	x
y	z	å	å	ä	ö

A	A	B	C	D	D
E	E	F	G	H	H
I	J	J	K	L	L
M	M	N	O	O	P
Q	R	S	T	U	V
V	W	X	Y	Z	Å
Ä	Ö	.	.	.	.
.	.	.	.	?	?

Ordbildskorten

Här är sex kort, ett för varje ordbild.

Till läraren · Ordbildskorten	
Så gör du	I Startorden ligger korten med ordet nedåt, utom den nya ordbilden första passet. Eleven bygger ordet, vänder kortet och ser om det stämmer. När gruppen bygger meningar ligger veckans ordbild med ordet uppåt och de förra med ordet nedåt. Hur eleven lär sig en ny ordbild står i tabellen Ordbilderna.

jag

hon

och

det

en

med

Skrivkollen

Skrivkollen visar vad eleven skriver med pennan, utan korten. Du gör den före insatsen, efter vecka 4 och efter vecka 8, med en elev i taget och utanför passen. Den tar omkring en kvart med varje elev. Eleven skriver på ett linjerat papper, och du sparar det med elevens protokoll, ett blad per elev.

Till läraren · Skrivkollen	
Orden och meningarna	Säg ordet, sätt det i en mening och säg det igen. Säg meningen två gånger, och eleven säger den igen innan hen skriver.
Den egna meningen	Sist skriver eleven en mening om något hen har gjort. Skriv i protokollet hur många ord meningen har och hur många mellanrum som stämmer.
Ljuden	Eleven får en poäng för varje ljud i rätt ordning, så att sl för sol ger två av tre. I hon och en räknas ljuden, så att honn och än ger full poäng.
Mellanrum och tecken	Eleven får en poäng för varje mellanrum, stor bokstav och punkt i meningarna. Hen får också en poäng för varje mening som hen läser som den står.
Ordbilderna	Före insatsen och efter vecka 8 får eleven en poäng för varje ordbild som hen stavar rätt.

Elevens namn	
---------------------	--

PROTOKOLLET · SKRIVKOLLEN

UPPGIFTEN	FÖRE	VECKA 4	VECKA 8
Orden: ljud, av 35			
Meningarna: ljud, av 21			
Mellanrum och tecken, av 10			
Läser meningarna, av 2			
Ordbilderna, av 6, inte vecka 4			
Egen mening: ord och mellanrum			

ORDEN ATT SÄGA · SKRIVKOLLEN

rik	bur	rak	våt	frö
sopa	bita	blek	rast	kant

MENINGARNA ATT SÄGA · SKRIVKOLLEN

Vi ser en hök.
Hon har en tub.

ORDBILDER ATT SÄGA, FÖRE INSATSEN OCH EFTER VECKA 8 · SKRIVKOLLEN

jag	hon	och	det	en	med
-----	-----	-----	-----	----	-----

Till klassläraren

Den här sidan följer med elevens skrivbok till klassen när insatsen slutar.

Elevens namn	
---------------------	--

Så fortsätter ni	
Det eleven har tränat	Eleven säger meningen, säger den igen och räknar orden. Sedan säger hen ett ord i taget långsamt, skriver det med mellanrum och läser från början.
Ordbilderna	Eleven har övat på <i>"jag"</i> , <i>"hon"</i> , <i>"och"</i> , <i>"det"</i> , <i>"en"</i> , <i>"med"</i> och ett eget ord, som inte stavas som de låter. De står längst bak i skrivboken.
Varje dag	Låt eleven skriva en mening om dagen i skrivboken, om något som har hänt eller till ett skrivkort Bas. Börjar hen utan att säga meningen, fråga: <i>"Vad gör du först?"</i>
Ditt svar	Läs meningen med eleven, säg vad som fungerar och ge ett litet tips framåt, men låt meningen stå.
Eleven gör själv	
Stödet som fortsätter	

Säg, skriv och läs

Lektionskort

F–2 · 30 minuter · 1–4 elever

Mål: kunna skriva det man säger, ord för ord, och läsa det.

Säg Eleven säger meningen igen och räknar orden på fingrarna.	Skriv Eleven lägger ett kort för varje ljud från vänster, ord för ord, med ett fingers mellanrum.	Läs Efter varje ord läser eleven från början, med fingret under det som ligger.
---	---	---

Orden Här står orden till Startorden och vecka 1, från lätt till svårt.

Ordgrupp	Orden
Två ljud	ro, se, le, ni, is, vi, så, ål, rå, nu, sy, ny
Tre ljud att dra ut	sol, mos, mor, ler, vin, fel, mål, nål, mäs, mus, hår, säl, räv
Tre ljud med klusil	mat, pil, rep, tak, kål, duk, kul, båt, ben, gul, tåg, nöt, lök
Två stavelser	sola, mosa, mera, lila, vila, visa, leta, mata, tala, måla, kaka, duva, hare, läsa
Konsonantmöte först	svan, tre, klo, krok, blå, blad, bro, brev, grå, snö, sten, stol, stor, stå, sko, spik, skal
Konsonantmöte sist	salt, film, fisk, mask, kalv, sand, vild, vind, land, hand, hals, tält

Säg b, d, g, k, p och t korta, utan ett ö efter.

Passet Korten går tillbaka i högen efter varje ord och mening, utom den sista meningen.

Delen	Så leder du	Du säger, till exempel
Före passet	Börja i vecka 1. Mitt på bordet: de små bokstäverna i en hög, och de stora, punkterna och frågetecknen i en liten hög. Varje elev har ett namnkort och en skrivbok. Ordbilderna, ord som inte stavas som de låter, kommer en i veckan: jag, hon, och, det, en och med. Du har en miniwhiteboard.	
Startorden 0–5 min · alla	Säg ett ord. Alla bygger det och läser med fingret under. Två ord, och sist veckans ordbild.	"Säg det långsamt. Vad hör du först?"
Jag visar 5–9 min · du visar	Skriv dagens första mening och tänk högt. En gång i veckan glömmet du en bokstav med flit: Lia för Lisa.	"Jag ska skriva: Vi har is." "Hur många ord är det?"
Dagens meningar 9–22 min · alla	Två eller tre meningar, från vecka 6 bara två. Alla bygger ord för ord på sin rad. Lyssna på en elev i taget, och skriv sist meningen.	"Säg den igen. Hur många ord?" "Läs från början."
Min mening 22–30 min · var och en	Eleven byter ett ord och viskar meningen till dig. Grannen läser, och ni skriver den i skrivboken.	"Kan din granne läsa den?" "Nästa gång kan du byta två ord."
Efter passet	Skriv upp vem som tappade ett ord eller ett mellanrum. Ni tar nästa lista på baksidan när ingen gör det, och var och en läser tillbaka det hen har byggt.	

Vecka 1 tar ni ord i stället för meningar i alla delarna, ur Orden ovanför. Från meningarna med fyra ord säger du bara meningen, och eleven räknar själv och byter två ord i Min mening.

När eleven fastnar Vänta tre sekunder och ge minsta stödet först.

Det eleven gör	Så gör du
mr för mor	"Du hörde /m/ och /r/. Vad hör du mellan dem?"
sol när det ligger sl	"Läs det som ligger, med fingret under."
bygger direkt	"Vad gör du först?" Vänta. Säg meningen igen bara om eleven har glömt den.
Olaler.	"Läs från början. Hur många ord?"
"åk" för "och"	Visa ordbilden: "Vad låter inte som det står?"
"springer" ett ord som inte går att bygga	Bekräfta ljuden eleven hör, och skriv ordet på en lapp.
"Hunden." ett ord i stället för en mening	"Vad gjorde hunden?" Kommer eleven inte på något, fråga vad hen gjorde i går.

Meningarna

Ta listorna uppifrån och ned, en lista i taget, och säg varje mening en gång.

Meningarna att säga Säg r tydligt, som i är, har, ser och målar.	
Listan	Meningarna
Två ord med "jag" vecka 2 · jag: g hörs inte	Jag ler. Jag läser. Jag åker. Jag vilar. Jag målar. Jag äter.
Två ord vecka 2	Ola ler. Lisa rör. Vi åker. Ali syr. Mira läser. Elin målar. Omar vilar. Vi äter.
Tre ord med "hon" vecka 3 · hon: kort o, fast det står ett n	Hon har is. Hon läser mera. Hon ser Omar. Hon tar kaka. Hon åker båt. Hon vilar nu.
Tre ord vecka 3	Ola ser Lisa. Vi har is. Vi äter mat. Ali tar mos. Mira läser mera. Elin ser snö. Jag ser Ola. Jag har mos.
Fyra ord med "och" vecka 4 · och: o som å, ch som k	Ola och Lisa ler. Ali och jag läser. Lisa och Ali åker. Hon och Omar vilar. Mira och Elin målar. Ola och Ali rör. Elin och jag vilar. Ali och Mira åker.
Fyra ord vecka 4–5	Vi äter mat ute. Ola ser Lisa le. Vi vilar i solen. Hon ser vita hus. Jag åker båt nu. Mira har tre bär. Ali ser tre sälar. Elin tar mos nu. Mira målar tre hus.
Fyra ord med "det" vecka 5 · det: t hörs inte	Det är mat nu. Det är snö ute. Det är fika nu. Det är is ute. Det är sol ute. Det är ny snö. Det är film nu.
Fem ord med "en" vecka 6 · en: e som ä, och kort	Vi ser en säl ute. Ola har en blå duk. Lisa målar en stor båt. Jag ser en svan ute. Det är en stor hare. Ali ser en grå mås. Elin ser en röd räv. Lisa har en blå mask.
Ett ljudstridigt ord vecka 7 · med: d hörs inte	Ola rör med pappa. Mamma åker båt. Vi ser sju båtar. Hon ser fyra hjul. Det är ljust ute. Elin vilar med en docka. Lisa äter ägg. Mira lagar mat i köket. Jag åker med mamma. Ola målar lejon.

Skriv det ljudstridiga ordet på en lapp, som eleven lägger i raden: pappa, mamma, sju, hjul, ljust, docka, ägg, köket eller lejon. Vecka 7 visar du en egen mening, och i Min mening gör eleven sin egen, med korten eller direkt med pennan. Vecka 8 skriver eleverna två egna meningar i stället för listan, och i Min mening läser grannen den sista.

Bygger på metoden Säg, skriv och läs och på boken Skriv! ([Fohlin och Wilson, utkommer 2027](#)).

Snabbmall

Säg, skriv och läs · F-2

Bladet gäller veckans tre pass. Före passet skriver du vad eleverna ska lära sig i dag. Efter passet skriver du det du såg, och steget och orden till Startorden nästa gång. De första tre veckorna kryssar du det som ska med.

SNABBMALL · Säg, skriv och läs			
Vecka _____		Eleverna _____	
Passen			
Pass	Före: det eleverna ska lära sig i dag Steget, och det du lyssnar efter hos var och en.	Efter: det jag såg, till exempel tol för stol	Nästa gång
1 Datum			
2 Datum			
3 Datum			

Det här ska med i varje pass Kryssa efter passet de första tre veckorna.			
Pass	1	2	3
Varje elev sa ordet eller meningen igen innan hen byggde.	☐	☐	☐
Eleverna läste det som låg, med fingret under.	☐	☐	☐
Jag bekräftade först det som stämde och frågade: "Vad hör du?"	☐	☐	☐

Sist i veckan Läs raderna och kryssen ovanför.	
Det här gör eleverna själva nu som de inte gjorde förut	→ Jag tar med mig in i nästa vecka

Gruppen tar nästa steg när ingen tappar ett ord eller ett mellanrum och alla läser tillbaka det de har byggt. I första steget, med bara ord, går gruppen vidare när de flesta orden ligger rätt på första försöket två pass i rad.

Checklista före insatsen

Säg, skriv och läs · F-2

Bocka av före insatsen. Det som inte är gjort görs innan eleverna kommer.

Datum: _____

☐ Skrivit ut, laminerat och klippt bokstavskorten, ett ark med små bokstäver per elev och ett med stora bokstäver och tecken per två elever
☐ Skrivit ut, laminerat och klippt ordbildskorten
☐ Skaffat en miniwhiteboard och lappar, och en penna per elev
☐ Skrivit namnet på ett namnkort och en skrivbok per elev
☐ Skrivit ut Lektionskortet på båda sidor och laminerat det
☐ Gjort Skrivkollen med varje elev före första passet

© Niclas Fohlin. Mall till Säg, skriv och läs, <https://niclasfohlin.se/stodundervisning/sag-skriv-och-las>.

Målkoll före och efter

Säg, skriv och läs · F-2

Fyll i före insatsen och igen efter perioden. Kryssa i det eleven klarar, och skriv under Notering vilket stöd som behövdes.

Elev: _____ Datum före: _____ Datum efter: _____

Efter perioden ska eleven oftare kunna	Före	Efter
säga en mening, säga den igen och räkna orden innan hen skriver	☐	☐
skriva ljudenliga ord med en bokstav för varje ljud, i rätt ordning	☐	☐
skriva meningar på tre till fem ord med mellanrum, stor bokstav och punkt	☐	☐
läsa tillbaka det hen har skrivit och ändra det som inte stämmer	☐	☐
skriva de sex ordbilderna utan att titta	☐	☐
skriva en egen mening om något hen har varit med om	☐	☐

Notering

© Niclas Fohlin. Mall till Säg, skriv och läs, <https://niclasfohlin.se/stodundervisning/sag-skriv-och-las>.

PASSLÄNGD 30 minuter	GRUPP En till fyra elever	FREKVENSS Tre pass i veckan i omkring åtta veckor	INNEHÅLL Bokstavskort, ord och meningar
--------------------------------	-------------------------------------	---	---

SÅ FUNGERAR INSATSEN

Eleven säger ett ord eller en mening, bygger det med lösa bokstavskort och läser det hen har byggt. Listan växer från ord till meningar på fem ord, och sist skriver eleven egna meningar. När rörelsen sitter prövar hen att skriva i skrivboken.

Varje pass har fyra delar: Startorden, Jag visar, Dagens meningar och Min mening, där grannen läser elevens mening högt. Vecka 1 är det bara ord, hela passet.

TRE SAKER ATT HÅLLA FAST VID

Eleven säger igen och räknar. Meningen finns kvar medan hen bygger.

Läs det som ligger. Med fingret under hör eleven vad som fattas.

Bekräfta och fråga vidare. Låt eleven hitta nästa ljud.

ARBETSFORM

Enskilt (var och en bygger sina ord) → läraren visar (gruppen säger med och räknar) → enskilt igen (var och en bygger meningen) → i par (grannen läser högt)

DE FYRA DELARNA

Del	Exempelfraser
1 • Startorden <i>Två ord, och två ordbilder eller en ny.</i>	<i>"Säg det långsamt."</i> <i>"Läs det som ligger."</i>
2 • Jag visar <i>Du skriver och tänker högt.</i>	<i>"Jag ska skriva: Vi har is."</i> <i>"Hur många ord är det?"</i>
3 • Dagens meningar <i>Två eller tre ur listan, från vecka 6 bara två.</i>	<i>"Säg den igen. Hur många ord?"</i> <i>"Läs från början."</i>
4 • Min mening <i>Eleven byter ord, grannen läser.</i>	<i>"Kan din granne läsa den?"</i> <i>"Nästa gång kan du byta två ord."</i>

GRUPPEN • FYRA ELEVER I ÅK 1

Fyra ord och en ny ordbild

Startorden: Hugo bygger sol för stol och hör /t/ när han säger det långsamt.

Jag visar: läraren skriver Lisa utan s med flit, och Saga hittar felet.

Dagens meningar: Ella bygger Honoch, läser från början och lägger ett finger emellan.

Min mening: Noah byter "vilar" mot "läser", och Saga läser Noahs mening högt.

Efteråt: Hugo tappar t i konsonantmöten, och Startorden får två sådana ord nästa pass.

När någon fastnar: säg ordet igen långsamt, bekräfta och fråga vidare, låt eleven välja mellan två kort, säg ljudet som fattas, och bygg ordet tillsammans.

DET JAG FÖRBEREDDE

Valt den nya ordbilden och fyra meningar ur listan Fyra ord med "och".

KLAR TIDIGT

Eleven gör ett ord av fyra blandade kort, eller ni läser skrivböckerna för varandra.

30 MINUTER, STEG FÖR STEG

TID	VAD HÄNDER
Före	Förberedelse Lägg fram högarna, namnkorten, skrivböckerna, ordbilderna, miniwhiteboarden och snabbmallen.
0–5	1 • Startorden Första passet med "och": två ord och den nya ordbilden. <i>"Vad hör du först?"</i>
5–9	2 • Jag visar Du skriver dagens första mening och tänker högt. <i>"Lia? Vad saknas?"</i>
9–22	3 • Dagens meningar Tre meningar: säg, säg igen, räkna, bygg ord för ord och läs från början efter varje ord. <i>"Läs från början."</i>
22–30	4 • Min mening Eleven byter ord, grannen läser, och ni skriver meningen i skrivboken. <i>"Saga kunde läsa den, för du gjorde mellanrum."</i>

ALLA MENINGAR STÅR PÅ LEKTIONS KORTET

ORDEN

Ordgrupp	Orden
Två ljud	ro, se, le, ni, is, vi, så, ål, rå, nu, sy, ny
Tre ljud att dra ut	sol, mos, mor, ler, vin, fel, mål, nål, mås, mus, hår, säl, räv
Tre ljud med klusil	mat, pil, rep, tak, kål, duk, kul, båt, ben, gul, tåg, nöt, lök
Två stavelser	sola, mosa, mera, lila, vila, visa, leta, mata, tala, måla, kaka, duva, hare, läsa
Konsonantmöte först	svan, tre, klo, krok, blå, blad, bro, brev, grå, snö, sten, stol, stor, stå, sko, spik, skal
Konsonantmöte sist	salt, film, fisk, mask, kalv, sand, vild, vind, land, hand, hals, tält

MENINGARNA

Listan	De fyra första
Två ord med "jag", vecka 2	Jag ler. Jag läser. Jag åker. Jag vilar.
Två ord, vecka 2	Ola ler. Lisa ror. Vi åker. Ali syr.
Tre ord med "hon", vecka 3	Hon har is. Hon läser mera. Hon ser Omar. Hon tar kaka.
Tre ord, vecka 3	Ola ser Lisa. Vi har is. Vi äter mat. Ali tar mos.
Fyra ord med "och", vecka 4	Ola och Lisa ler. Ali och jag läser. Lisa och Ali åker. Hon och Omar vilar.
Fyra ord, vecka 4–5	Vi äter mat ute. Ola ser Lisa le. Vi vilar i solen. Hon ser vita hus.
Fyra ord med "det", vecka 5	Det är mat nu. Det är snö ute. Det är fika nu. Det är is ute.
Fem ord med "en", vecka 6	Vi ser en säl ute. Ola har en blå duk. Lisa målar en stor båt. Jag ser en svan ute.
Ett ljudstridigt ord, vecka 7	Ola ror med pappa. Mamma åker båt. Vi ser sju båtar. Hon ser fyra hjul.

Säg b, d, g, k, p och t korta, och r tydligt. Skriv det ljudstridiga ordet på en lapp.

KRAV 1

Kända ord

Eleven vet vad orden betyder

KRAV 2

Ljudenliga

En bokstav för varje ljud, utom ordbilderna

KRAV 3

Inga provord

Inga ord ur Skrivkollen, ljudkollen eller skolans diktamen, utom småorden

VAR ALLT FINNS

Orden och meningarna. I metodens tabeller och på Lektionskortet.

Bokstavskorten och ordbildskorten. Under Materialet.

Skrivkort Bas. På sidan [Ta fram ett skrivkort](#).

PÅ BORDET NÄR PASSET BÖRJAR

Högen med bokstavskort och den lilla högen

Ett namnkort och en skrivbok till varje elev

Veckans ordbild och de förra

Listorna och snabbmallen

Miniwhiteboarden och lappar

Pennor, när eleverna skriver själva

CHECKLISTA FÖRE INSATSEN

- ☐ Skrivit ut, laminerat och klippt bokstavskorten, ett ark med små bokstäver per elev och ett med stora bokstäver och tecken per två elever
- ☐ Skrivit ut, laminerat och klippt ordbildskorten
- ☐ Skaffat en miniwhiteboard och lappar, och en penna per elev
- ☐ Skrivit namnet på ett namnkort och en skrivbok per elev
- ☐ Skrivit ut Lektionskortet på båda sidor och laminerat det
- ☐ Gjort Skrivkollen med varje elev före första passet

UPPFÖLJNING

Före insatsen: Skrivkollen.

Efter vecka 4: Skrivkollen, utan ordbilderna.

Efter vecka 8: Skrivkollen, och eleven läser skrivboken för dig.

Två veckor efter: Läs skrivboken med klassläraren.

Varje pass: Svåra ljud och ord, mellanrummen och steget nästa pass.

Skrivstrategier

Till läraren som undervisar i skrivande, F–9

En strategi i taget Visa den när du skriver och tänker högt. Gå vidare när eleven använder den själv.	Säg det först Eleven säger meningen eller berättar texten innan hen skriver.	En läsare som svarar Någon läser texten och säger vad hen förstod och vad hen undrar.
--	--	---

Ordet och meningen För den som fastnar på orden, i alla årskurser. Säg först det som stämmer.		
Strategin	Så märker du det	Så gör och säger du
Säg meningen igen	Tappar meningen medan hen skriver, eller har bara ett ord: "Hunden."	"Vad gjorde hunden? Säg hela meningen och säg den igen. Hur många ord?" Ett finger på pappret efter varje ord blir mellanrummet.
Säg ordet långsamt	Hoppar över ljud: "mr" för "mor", "tol" för "stol".	"Säg det långsamt. Vad hör du först? Och sedan? Sist?"
Skriv det du hör	Vågar inte skriva: "Hur stavas det?"	"Skriv det du hör. Sedan tittar vi på hur det stavas."
Ord som inte låter som de står	Skriver "åk" för "och", "ja" för "jag".	Visa ordet. "Vad låter inte som det står? Täck över, skriv och jämför."
Dela ordet långa ord	Skriver "cykel hjälm", eller tappar en del.	"Säg ordet. Hur många delar? Skriv en del i taget. Står ordet ihop?"
Läs från början	Skriver orden ihop: "Olaler", eller läser det hen ville skriva.	"Läs med fingret under. Hur många ord? Står allt med? Var slutar meningen?" Säg inte själv vad som fattas.

Tar bokstäverna all kraft i en längre text, får eleven diktera för dig eller använda tal till text, utom när ni övar ljudandet.

Texten och läsaren Före, under och efter skrivandet, själv eller med dig. Stavningen tar ni när texten är klar.		
Strategin	Så märker du det	Så gör och säger du
Vem läser?	Frågar hur långt det ska vara, eller vad du vill ha.	"Vem läser? Vad behöver hen veta?" Texten blir så lång som läsaren behöver.
Berätta först	Har pennan i handen men ingen tanke.	Låt eleven berätta för en kamrat. "Bra. Skriv det du just sa."
Gör en plan	Börjar direkt och skriver ned det hen kommer på.	Låt eleven skriva fler lappar än hen behöver och lägga en åt sidan. "Behöver läsaren det här?"
Låna ett drag	Skriver likadant varje gång, eller lånar kamratens händelse.	"Vad gör författaren här? Vad kallar vi det? Samma sätt, ditt eget innehåll."
Skriv vidare	Skriver en rad och blir sittande.	"Läs din sista mening. Vad kommer sedan?" Lär eleven att ställa frågan själv.
Markera och skriv vidare	Stannar vid varje svårt ord och tappar tråden.	"Dra en prickad linje under ordet och skriv vidare. Vi tar det när texten är klar."
Pröva på en läsare	Märker inte vad som saknas, eller får bara "Bra!"	Låt kamraten läsa eller göra det som står och säga: "Här var jag med. Nu undrar jag ..."
Ändra en sak	Rättar bara stavningen när texten ska bearbetas.	"Var undrade läsaren? Lägg till eller ändra där, och säg varför."
Vad tar jag med mig?	Glömmer läsarens svar till nästa text.	Låt eleven skriva en rad om vad hen tar med sig och läsa den som sitt mål före nästa text.

Lässtrategier

Till läraren i den tidiga läsinläringen

En strategi i taget

Visa den och låt eleverna pröva. Gå vidare när du hör att de använder den själva.

I liten grupp och i par

Den ena läser. Den andra pekar, väntar och säger strategins namn.

En text eleven klarar

Nio ord av tio. Säg själv ord som "jag" och "de", som inte låter som de stavas.

Ordet, meningen och rösten Rösten tar ni upp när eleven läser orden säkert.

Strategin	Så låter det	Så säger du
Läs hela ordet	Gissar: "stora" för "stranden".	"Jag täcker bilden och för fingret under ordet. Läs hela ordet."
Säg ljuden utan paus	Pausar: "t ... a ... k ... ka?"	"Jag drar ut ljuden: sss-ooo-lll, sol. T och k säger jag kort: taaak, tak."
Två bokstäver, ett ljud ng, sj, ck och tt	Ljudar n och g var för sig i "säng".	"N och g säger ett ljud: säng. Ringa in dem."
Låter det som ett ord?	Ljudar ihop till "huuund".	"Låter det som ett ord? Prova ett kort u: hund." Känner eleven inte ordet, säg vad det betyder.
Dela ordet	Ljudar sandslott ljud för ljud och tappar ordet.	"Jag läser en del i taget: sand, slott, sandslott. Nu du."
Hitta ordet i ordet stam och ändelse	Tappar ändelsen: "hund" för "hundarna".	"Vilket ord känner du igen? Läs sedan slutet och sätt ihop."
Stämde det?	Läser vidare fast det blev fel: "på stanna".	Vänta tills meningen är slut. "Stämde det? Läs igen och titta på varje bokstav."
Läs om meningen	Har ljudat länge och tappat tråden.	"Nu har du läst ordet. Läs meningen från början. Vad stod det?"
Stanna vid punkten	Läser förbi punkten: "Ola ser solen solen är rund."	"Vid punkten stannar jag och andas: Ola ser solen. Solen är rund."
Läs som när du pratar	Läser ord för ord: "Sam. Sover. På. En. Stol."	"Lyssna och härma: Sam sover på en stol. Ord som hör ihop läser vi i ett svep."
Läs med inlevelse	Läser repliker och frågor platt.	"Hur låter Lisa när hon ropar? Kom hit! Vid ett frågetecken låter rösten som en fråga."

Förstår eleven vad texten säger? Fråga när sidan är läst, också när du läser högt.

Strategin	Så märker du det	Så gör och säger du
Säg vad som hände	Kan inte berätta med egna ord, eller räknar upp allt och missar det viktiga.	Låt eleven berätta för kamraten vad som hände först och sedan.
Visa vem som gör vad	Blandar ihop vem som gör vad, eller vem "hon" är.	Låt eleven visa med figurer eller kroppen, sedan rita och sist se det framför sig.
Går det ihop?	Läser vidare i samma takt förbi något som inte går ihop.	Läs två meningar som inte går ihop, och låt eleverna säga stopp. "Gå tillbaka och leta."
Vad betyder ordet?	Säger inget om ord hen inte förstår.	"Vilka ord är nya?" Säg vad ordet betyder och läs om meningen.
Hur vet du det?	Svarar ur bilden eller det hen redan vet.	"Hur vet du det? Visa orden i texten." Täck ibland bilden tills ni har pratat.

Förstår eleven inte när du läser högt, sitter svårigheten i språket och orden.

© Niclas Fohlin, niclasfohlin.se. Bygger på Upprepad läsning och TIL i grupp, och på bland andra Lärportalen, IES (2010 och 2016) och National Reading Panel (2000).